Numer 2(11)/2019

SECURITY REVIEW

Numer 2(11)/2019

(kwiecień — maj — czerwiec 2019)

Instytut Analizy Ryzyka Sp. z o. o.

ISSN 2543-6694

SECURITY REVIEW

NUMER 2(11)/2019

Drodzy czytelnicy,

Drodzy czytelnicy to już jedenasty numer naszego czasopisma a zarazem drugi w tym roku, który oddajemy w Państwa ręce.

W aktualnym numerze znajdą Państwo angielski artykuł dotyczący problematyki zastosowania dronów w działaniach ratowniczych oraz w języku polskim o „Kształtowaniu bezpieczeństwa społecznego w Arktyce i Syberii przez Rząd Rosji i jej firmy wydobywcze". W numerze tym znajdziecie Państwo również recenzje książki „Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku".

Szczególną Państwa uwagę pragnę zwrócić na sprawozdanie z I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym". Nasze czasopismo objęło swoim patronatem medialnym to przedsięwzięcie.

Mam nadzieję, że kolejny numer również spotka się z państwa zainteresowaniem. Życzę miłej lektury i refleksji.

W imieniu Rady Naukowej
i Zespołu Redakcyjnego
gen. bryg. rez. dr hab. inż. Tomasz Bąk

W TYM NUMERZE:

Use of drones in the rescue
Sylwester Pniak S. 3

Kształtowanie bezpieczeństwa społecznego w Arktyce i Syberii przez Rząd Rosji i jej firmy wydobywcze
Konrad Gasiński S. 9

Recenzja książki *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*
Kamil Gefert S. 22

Sprawozdanie z I Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym" S. 24

USE OF DRONES IN THE RESCUE

Sylwester Pniak

Military University of Technology in Warsaw

Abstract

The author presents the use of modern technological achievements in the form of unmanned aerial vehicles. Describes two cases of adopting drones for rescue purposes. In the first case, it presents the use of the device as a so-called Ambulance drone and in the second as part of water rescue operations. It synthetically describes the principles and possibilities of using both solutions for the purpose of increasing the effectiveness of rescue operations.

Keywords: ambulance drone, water rescue, drones in rescue, unmanned aircraft flying in emergency services

The dynamic development of new technologies takes on an unprecedented dimension. Introduced technologies find their solution not only in the original design of their designer, but perceived by specialists in other fields are adopted in a whole new way. A great example is the introduction of unmanned aerial vehicles flying for public use. The popularization of devices has been noticed by various business entities, and the original purpose has been extended to include additional applications.

In modern terminology, a flying structure that performs a flight without a pilot on board, it is not possible to take passengers and it allows for repeated use it is called UAV (unmanned aerial vehicle) or drone / flying drone. The name UAS (Unmanned Aerial System) is defined as a complete system, which consists of a proper flying apparatus and control modules, a ground station, etc. (Sawicki, 2012, p. 365-376).

Flying drone, i.e. Unmanned Aerial Vehicles (UAV) belongs to the future. More and more companies offer the use of unmanned aerials for the control of facilities, power lines, the state of the crops, etc. The next years of technological development have brought new solutions that are becoming more and more effective.

The rapidly growing medical and emergency sector has not remained indifferent to the functions offered by the UAV application. The effectiveness of the rescue operations carried out is connected with the appropriate response of the emergency services, whose task is to reach the scene as soon as possible. Therefore, the use of flying drones seems to be an appropriate solution in order to bypass the infrastructure of the urban agglomeration and the difficulties resulting therefrom. In the initial phase, it is difficult to imagine the possibility of using UAV as part of the rescue. The problem stems from the inability to transport people, so the necessity of their operation is limited in size, weight of construction and equipment. In addition, the lack of a rescuer or doctor trained on board calls into question the effectiveness of such a solution. Despite constraints in the design, engineers in collaboration with the medical sector have found inspiring solutions in the use of drones in emergency services.

The first concept is to use the Ambulance Drone as a portable defibrillator controlled by a lifeguard operator who, thanks to a camera and a set of speakers, is able to supervise and direct the assistance to the victim. The project proposed by Alec Momont'a Belgian engineer who translates ideas of companies into specific products, is extremely inspiring to introduce new technologies in unconventional methods of use. Ambulance Drone (AD) has the ability to

quickly reach the scene of the event, because it moves in a straight line from point A to B, moreover, it is able to achieve a cruising speed of 100 km / h. It is equipped with three pairs of propellers, of which two of them (side ones) have the possibility of telescopic folding (Figure 1), thanks to this solution, the transfer of AD takes place in a much more convenient way. In addition, the built-in speaker system allows the operator to issue commands. This solution allows you to supervise and forward guidelines to the person carrying out rescue operations. The operator also has the possibility of continuous monitoring of the situation due to the installed camera on the drone front.

Figure 1. Ambulance Drone - Telescopic propeller
Source: http://www.jeanchristophebonis.com/wpcontent/uploads/2014/11/ambulancedrone.png

An extremely important element of AD is to equip it with an AED defibrillator (AED defibrillators - are intended for rescue use. The AED itself makes an ECG analysis of the victim and detects when defibrillation is indicated. The latest devices use a two-phase method that automatically adjusts the shock power to the patient's needs. If the first shock is not effective, the device takes the next shock, according to the programmed sequence (from 150 J to 360 J). This increases the chances of restoring the patient's normal heartbeat), which after correct placement of the electrodes, automatically analyzes the vital functions of the victim and makes a decision when defibrillation is indicated.

The above action using the Ambulance Drone increases the effectiveness of the emergency intervention. After an initial analysis of health status by AD, rescuers have access to the current status of the victim before arrival at the scene, which in turn translates into the next more effective actions.

There are many arguments indicating the correctness of applying this solution. The following facts can be included in the most important points (http://www.prc.krakow.pl/wyd/2006/skrypt_2006-AED.pdf):

- Ventricular fibrillation (VF) and pulseless ventricular tachycardia (VT) are the most common mechanism of circulatory arrest in adults;
- Electrical defibrillation is the most effective and definitive way to treat these conditions;
- The probability of defibrillation efficiency decreases over time. With every minute from cardiac arrest to initiating cardiopulmonary resuscitation and performing defibrillation,

the patient's chance of survival decreases by 7-10%;

- In a few minutes, the ventricular fibrillation goes into asystole;
- Defibrillation performed in up to 1 minute is 90% effective, up to 5 minutes — In 50%, and up to 7 minutes — in 30% effective.

In connection with the above, the quick delivery of the AED enables an increase in the likelihood of maintaining the vital functions of the injured party and saving lives in succession. Another argument in favor of the right use of the described technology is the ease of its use. Due to the fact that after starting the device, automatic messages are sent containing instructions for use, even a person using the device for the first time is able to effectively use them.

Placing the AED in the Ambulance Drone (Figure 2) is a solution worthy of today's times. The introduction of the technology in question for general use will be appreciated not only by medical rescuers, but by the whole society. Investments in solutions that increase the sense of security among citizens, in particular those that protect their health and life, allow for the building of more trust by the state and its services.

Figure 2. Ambulance Drone
Source: https://www.youtube.com/watch?v=y-rEI4bezWc

Another modern solution with the use of drones is the use of their functionality to carry lifebuoys used in water rescue (Figure 3). This is another example of saving time in undertaken rescue operations. On the water, the time of the rescuer's arrival to the victim plays a special role. By juxtaposing the speed of reaction and reaching the injured qualified rescuer and a modern drone, we are presented with a divergent result. The rescuer encounters a number of difficulties on his way, ie reaction time, disposing of appropriate equipment, reaching the shore line, overcoming water resistance. In turn, the drone of water rescue on the way to the destination does not encounter any obstacles. The only delay in its use is the operator's response time.

Nevertheless, it should be borne in mind that the drone described is only an element allowing a faster rescue action. Its use is interdependent with the operator, and ultimately the help is given to the rescuer. Thus, it is not possible to completely depend on the rescue operation of the new technology and equipment dispensed. A qualified rescuer is an indispensable element enabling effective actions to save lives and human health.

Figure 3. UAV water rescue
Source: https://www.youtube.com/watch?v=o41tBHWP_5Y

UAV for water rescue is equipped with 4 to 8 arms with rotors, a video camera, the possibility of mounting a thermal imager, reflectors and a frame that can accommodate up to three lifebuoys. It should be mentioned that one lifebuoy weighs from 2.5 to 4 kilograms, hence it was necessary to adapt the drone to carry a weight of up to 12 kilograms. The functionality of the unmanned vehicle allows the operator to quickly get to the scene of the event and release it precisely from the lifebuoy's holders. Subsequent maintaining its location over the victim gives the swimmers a reference point, which contributes to a faster location of the victim and his rescue.

In addition, UAV water rescue services, in addition to activities near the coast, have the possibility of adapting to ships, and floating platforms with docking stations equipped with solar cells (Figure 4). The deployment of this type of drones in places of particular risk, where a large number of people reside, is a solution that raises water rescue to a higher level.

Naturally, the control of drones takes place at a distance. Video and infrared cameras located in the device allow you to view the activities in real time. The platform itself, along with the equipment, is created for autonomous operation. The solution allows to reduce operating costs (bypassing the maintenance aspects), because once invested funds bring measurable benefits in the affected zones.

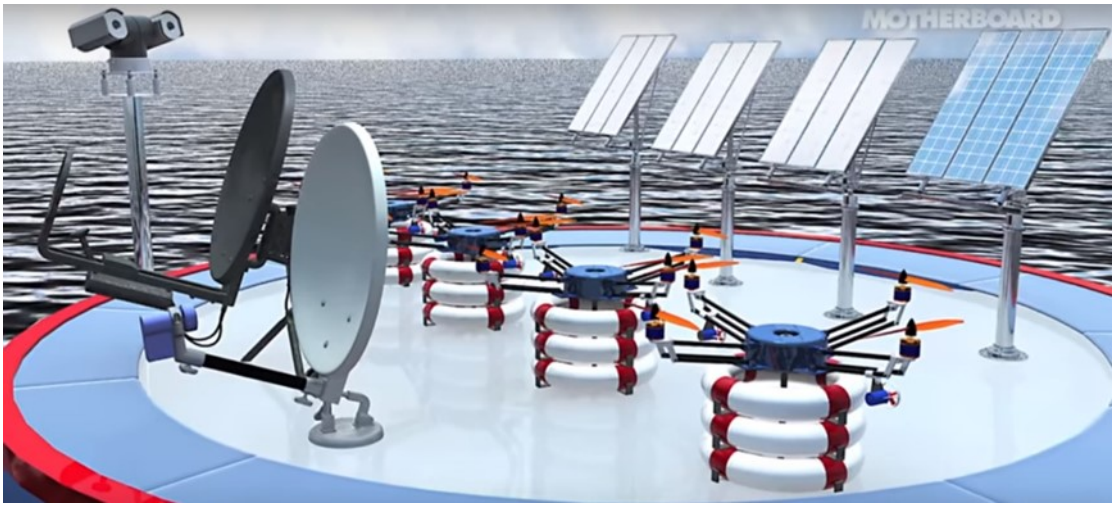

Figure 4. UAV water rescue platform floating with solar cells
Source: https://www.youtube.com/watch?v=o41tBHWP_5Y

In medical emergency, where time plays a special role, the use of drones is a 21st century solution. Living in an age where the development of technology plays a key role in everyday life, the adoption of new solutions increases the effectiveness of the implementation of activities.

However, such an innovative solution, which is the use of drones in particular areas, creates challenges related to the construction of legal rules allowing proper disposal of unmanned aircraft. The introduction of legal restrictions must apply to both large and small flying platforms and to create rules for the provision of services. Another important element is the introduction of a training plan for personnel responsible for the operation of drones, as well as the selection of a body dealing with the operation and maintenance of equipment.

The use of unmanned aerial vehicles will probably be characterized by flying in the shortest line from point A to point B, thus in areas outside of separate passage areas. It is necessary to develop well thought-out regulations enabling effective dispatching of drones. At present, this is one of the elements that pose a serious challenge in the implementation of the solution.

Implementation of the discussed technology on a large scale, involves the need to take into account the time expenditure. The training of drone operators, the creation of a device management system and the determination of drone location points forces the inclusion of large financial outlays allowing the introduction of a nationwide UAV rescue network.

In addition, the efficiency of this system is related to the creation of a new group of emergency number dispatchers. It remains debatable whether the operators of the emergency number should be both drone operators and intermediaries between the victim and the rescuer. It seems reasonable to create a separate group of operators whose location can be limited to one national center of management. Controlling the drone via a satellite link allows you to reduce costs through fewer operators and a drone control center to one location.

Technologies using UAV create useful forms of security. Introduction of the above technologies to the equipment of medical services, will clearly improve the actions of rescuers. The matter of time remains the development of appropriate legal conditions and the dissemination of innovative technologies for disposing drones in particular spheres of our lives.

History shows that the public is in favor of implementing solutions that improve safety. There is no doubt that such an innovative technology will be accepted with approval and recognition.

Bibliography

1. Gelert, J., Bartoszak, K., Jańczak, A., Frischke, P. (2018). *Skrypt do szkolenia z zakresu ratownictwa na obszarach wodnych realizowanego przez KSRG w zakresie podstawowym*. Warszawa.
2. Jarmoszko, S., Barszczewski, W. (2017). *Bezpieczeństwo społeczne w sytuacjach kryzysowych*. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.
3. Rysz, S. J. (2017). *Ostrzeganie alarmowanie powiadamiania ratunkowe*. Warszawa: Difin.
4. Sawicki, P. (2012). *Bezzałogowe aparaty latające UAV w fotogrametrii i teledetekcji – stan obecny i kierunki rozwoju*. Olsztyn: Katedra Fotogrametrii i Teledetekcji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie vol. 23.
5. Zieliński, K. R. (2017). *Ochrona ludności, Zarządzanie kryzysowe*. Warszawa: Difin.
6. http://www.prc.krakow.pl/wyd/2006/skrypt_2006-AED.pdf (access: 04.05.2019).
7. http://www.jeanchristophebonis.com (access: 10.05.2019).
8. https://www.youtube.com (access: 10.05.2019).

KSZTAŁTOWANIE BEZPIECZEŃSTWA SPOŁECZNEGO W ARKTYCE I SYBERII PRZEZ RZĄD ROSJI I JEJ FIRMY WYDOBYWCZE

Konrad Gasiński
Wojskowa Akademia Techniczna

Abstract

Forming social security in Arctica and Siberia by Russian government and its extractive companies

First of all, the article indicates how Russian government forms social security of indigenous people in remote areas, such as Siberia and Arctic. Secondly, pointes out the role of extractive companies in enhancing social security. Moreover, the article unveil the contribute of social reforms to national security of Russia, which recently has been largely developed thanks to cooperation with China.

Keywords: social security, indigenous people, Russian government, China influence

Wprowadzenie

Ostatnimi czasy, uwaga międzynarodowych gremiów skupiona jest na burzliwych sporach, które toczone są w Syrii, upadającej Wenezueli, czy rozdartej wewnętrznymi konfliktami Ukrainie. Niewątpliwie, problemy w tychże rejonach powinny zostać szybko rozwiązane z pomocą międzynarodowych organizacji, gdyż nierozwiązany konflikt może m.in. prowadzić do powstania tzw. państwa upadłego. Bez pomocy ze strony zagranicznych organizacji humanitarnych, takie państwo nie jest w stanie zapewnić wystarczającego poziomu bezpieczeństwa obywatelom, co skutkuje rozwojem patologii społecznych. Jednakże z dala od medialnych regionów, dwa państwa o zapędach mocarstwowych, inicjują procesy, które mogą również mieć istotny wpływ na poziom bezpieczeństwa społecznego. Te działania dotyczą Arktyki oraz Syberii, które od wieków są zamieszkane przez autochtoniczną ludność. Do niedawna północne rejony Rosji nie były celem ekspansywnych wypadów koncernów wydobywczych, lecz z powodu globalnego ocieplenia, które skutkuje topnieniem lodowców, Arktyka zaczęła odkrywać swoje skarby. Pierwszym beneficjentem okazuje się być jak zwykle Federacja Rosyjska, która ma najszerszy dostęp do Arktyki, dzięki uwarunkowaniom geograficznym.

A zatem, artykuł będzie miał za zadanie przedstawić jak działania ekspansyjne Rosji, w tym jej państwowych koncernów wydobywczych, mogą mieć wpływ na podnoszenie poziomu bezpieczeństwa społecznego ludności tubylczej. Sprawa jest niebagatelna, gdyż dotyczy prawie setki tysięcy autochtonów, którzy z powodu izolacyjnego charakteru zamieszkania byli pozbawieni dostępu do dobrodziejstw cywilizacyjnych, jak i państwowych apara-

tów opieki społecznej. Warto również wyjaśnić, iż bezpieczeństwo społeczne oznacza całokształt działań prawnych, organizacyjnych realizowanych przez podmioty rządowe (krajowe i międzynarodowe), pozarządowe i samych obywateli, które mają na celu zapewnienie pewnego poziomu życia osobom, rodzinom i grupom społecznym oraz niedopuszczanie do ich marginalizacji i wykluczenia społecznego. Chodzi tu zwłaszcza o zapewnienie pomocy ludziom czasowo lub trwale niezdolnym do pracy zawodowej, którzy znaleźli się na skutek własnej niezaradności w trudnej sytuacji życiowej albo padli ofiarą niezależnych od nich zdarzeń losowych, takich jak pożar, powódź i inne klęski życiowe (Leszczyński, 2009, s. 37). Reasumując, nadrzędnym problemem badawczym będzie podjęcie próby odpowiedzi na pytanie, czy rząd Rosji oraz firmy wydobywcze, takie jak Rosneft czy Gazprom, podnoszą poziom bezpieczeństwa społecznego autochtonicznej ludności.

Uwarunkowania określające politykę arktyczną Federacji Rosyjskiej

Aby lepiej zrozumieć przyczyny, które jeszcze bardziej orientują Rosję w stronę bieguna północnego, należy przeanalizować aspekt historyczno-geograficzny. Przede wszystkim terytorium arktyczne tegoż państwa rozciąga się na długości 24 140 kilometrów wzdłuż linii brzegowej, co bezdyskusyjne zapewnia najlepszy dostęp do Oceanu Arktycznego. Posiadając również liczne wyspy na tymże Oceanie, Rosja zapewniła sobie sposobność rozlokowywania baz wojskowych, czy też zwykłych portów z zadokowanymi lodołamaczami. Za dobry przykład może posłużyć przylądek Fligely na wyspie Rudolf, który znajduje się zaledwie 991 kilometrów od bieguna północnego. Kolejnym argumentem przemawiającym za dominującą pozycją Federacji Rosyjskiej w regionie są liczne syberyjskie rzeki, które kończą swój bieg w Oceanie Arktycznym. Zapewniają one przede wszystkim naturalną drogę portom rzecznym na północne szlaki handlowe, które powstają z powodu postępujących zmian klimatycznych (https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia).

Ponieważ gospodarka Rosji jest głównie oparta na surowcach naturalnych, które spoczywają głęboko pod skutą zimnem tundrą Syberii, to oczywistą konsekwencją będzie skupienie uwagi rosyjskich oligarchów na północnych rejonach Azji. Podkreśla to sam admirał Władimir Wysocki, który stwierdził w 2007 roku, że z terenów arktycznych Rosja pozyskuje około 90% gazu ziemnego i 60% ropy naftowej (Kubiak, 2016, s. 33). Sama strategia arktyczna wydana w 2009 roku podkreśla znaczenie północnych regionów Rosji w kształtowaniu bezpieczeństwa energetycznego tego państwa dzięki ukrytym pokładom surowców (Janicki, 2016, s. 112). Hipoteza o występowaniu gigantycznych pokładów ropy naftowej znalazła poparcie w wynikach badań amerykańskich geologów. Dzięki skomplikowanym technikom badawczym stwierdzili oni, że obszar pod lodami Arktyki zawiera około 90 miliardów baryłek ropy naftowej (Janicki, 2016, s. 112). W świetle tych najnowszych badań zostaje wyjaśniona kwestia, dlaczego, pomimo surowych temperatur tam panujących, polityka gospodarcza Federacji Rosyjskiej jest głównie nastawiona na wydobywanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, dokonywanych w ostatnich latach kosztem ludności tubylczej.

Chociaż w teorii gospodarka centralnie planowana odeszła w zapomnienie, to w obecnej Rosji nadal można odnaleźć ślady łączące szefów prywatnych właścicieli spółek naftowych z przedstawicielami władz centralnych. A zatem można przyjąć, iż zogniskowana uwaga na Arktykę pochodzi z zaleceń centralnych władz, które dostrzegają istotne znaczenie omawianego rejonu dla bezpieczeństwa państwa. Naciski wywierane na koncerny mają bezpośrednie przełożenie na kształtowanie bezpieczeństwa społecznego, które w dal-

szej części artykułu zostanie dogłębniej wyjaśnione. Co więcej, w kuluarach mówi się, że Władimir Putin jest w połowie właścicielem Gazpromu (https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/).

Oprócz warunków naturalnych, które umożliwiają wydobywanie surowców, Rosja jest silnie przywiązana do Arktyki z powodu historycznych zażyłości. Już w czasach carskich organizowane były wyprawy, mające na celu dogłębne zbadanie północnowschodnich rubieży Azji. Tak odległe eskapady miały głównie na celu wytyczanie nowych szlaków handlowych do Chin, ale również zbadanie, czy marynarka japońska przedarłaby się przez Morze Arktyczne. Największe zainteresowanie północą nastąpiło jednak już w XVI wieku, kiedy to Rosja utraciła dostęp do Morza Bałtyckiego, zmuszając kupców to wytyczania tras handlowych tylko przez północ (Bieleń, 2013, s 15). Rosyjskie wyprawy nie miały na celu niesienia pomocy dla autochtonicznej ludności, która zatrzymała się w rozwoju cywilizacyjnym. W zamyśle Rosji było powiększanie terytorium, co można również zaobserwować w obecnych czasach, podając przykład aneksji Krymu.

Jeśli została już poruszona kwestia ludzi, którzy zamieszkują tereny rosyjskiej Arktyki, to należy podać, iż populacja ta liczy około dwóch milionów tubylców (https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/). Jest to prawie połowa światowej populacji mieszkańców, którzy zamieszkują tereny arktyczne, np. mroźne rejony północnej Kanady czy też Grenlandii. Jednym z najbardziej znanych rosyjskich, arktycznych miast, jest Murmańsk nad Zatoką Kolską, który jest domem dla ponad 300 tys. ludzi. Jednakże, w ostatnich latach odnotowano spadek jego liczby mieszkańców, co może wynikać z zamknięcia fabryk, które zaczęły funkcjonować jeszcze za czasów prezydentury Borysa Jelcyna. Oprócz napływowej ludności na terytorium północnej Syberii, Rosja liczy 41 prawnie zarejestrowanych autochtonicznych grup, które zamieszkują rejony północnej Syberii. Zajmują one te niedostępne rejony od tysięcy lat, wykształcając przy tym zróżnicowaną kulturę i języki w stosunku do innych grup. Nawet współcześnie badacze zastanawiają się nad pochodzeniem tychże grup, gdyż ich izolacyjne języki oraz zwyczaje nie wykazują podobieństw ze zwyczajami innych azjatyckich narodów. Obecnie rosyjska Arktyka jest domem dla ponad 60 tys. autochtonów, którzy w większości zamieszkują tereny oddalone od skupisk miejskich, co może wynikać z przyzwyczajeń oraz niechęci wobec nowoczesnej cywilizacji. Zamieszkując rejony bogate w surowe naturalne, takie jak np. ropa naftowa, gaz ziemny, narażeni byli na konflikty z rosyjską administracją, która bardzo często stosowała wobec nich przymusowe przesiedlenia. Ponadto, z powodu ekspansywnej eksploatacji tychże regionów dochodziło do skażenia wód, będących rezerwuarem ryb dla miejscowej ludności, a także do redukowania obszarów polowań na renifery. To tylko pogłębiało niechęć rdzennych mieszkańców Arktyki do przedstawicieli aparatu państwowego oraz firm wydobywających złoża ropy naftowej i gazu ziemnego. W konsekwencji skutkowało to również zamknięciem się ludności tubylczej na antropologów, którzy mieli na celu wnikliwe zbadanie kultury tychże grup etnicznych (https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/).

Chociaż rosyjska gospodarka bardzo dużo zyskała na eksploatacji rejonów arktycznych, to autochtonom nie było dane z tego korzystać. A mianowicie, z infrastruktury zbudowanej przez koncerny, do której zaliczały się drogi, mosty, czy też Internet. W dodatku, podczas gdy pracownicy wielkich koncernów naftowych mieli dostęp do opieki społecznej, edukacji, to tubylcy ciągle byli pogrążeni w biedzie i odcięciu od cywilizowanego świata. Dopiero niedawno Federacja Rosyjska zdecydowała się na pomoc rdzennej ludności po wielowiekowej degradacji ich rodzimych rejonów. Jednym z wyjaśnień na przekierunkowanie polity-

ki Rosji może być jej dążenie do ocieplenia wizerunku na arenie międzynarodowej, ale również wyrzuty sumienia polityków, które prowadzą do rekompensaty za wieloletnie niedostrzeganie potrzeb syberyjskich grup etnicznych.

Inną przyczyną przewartościowania polityki Federacji Rosyjski wobec autochtonów jest dążenie do opanowania rynku afrykańskiego, który również musi mierzyć się z cywilizowaniem tubylczej ludności. Kiedy Rosneft lub Gazprom znacząco podnosi poziom bezpieczeństwa ludności tubylczej, co zostanie wyjaśnione w dalszej części artykułu, daje wyraźny sygnał afrykańskim państwom, iż jest w stanie zapewnić rozwój bezpieczeństwa energetycznego, cywilizując przy tym autochtoniczne społeczności. Wyrazem tego może być poszerzanie wpływów przez Rosneft, m.in. w Ghanie oraz Libii (https://www.reuters.com/article/us-russia-gas/clash-of-the-titans-rosneft-takes-on-gazprom-in-gas-markets-idUSKCN1IX4L8). Kolejnym dobrym przykładem jest wyrażenie przez Rosję chęci budowy elektrowni atomowej w Republice Południowej Afryki, która ostatnimi czasy znajduje się w kryzysie wywołanym przez zamieszki na tle rasowym (http://tass.com/economy/1014672).

A zatem, Rosja podejmuje działania zmierzające do poprawy jakości życia autochtonów, gdyż dąży do poszerzania swoich wpływów na rynki, które „obfitują" w tubylczą ludność. Dając świadectwo udanych wewnętrznych reform, Rosja łatwiej zdobywa sojuszników, którzy liczą na zyski ze współpracy.

Kształtowanie bezpieczeństwa społecznego rdzennej ludności Arktyki przez instytucje państwowe Federacji Rosyjskiej

Według ekspertów NATO ludność autochtoniczna północnej Rosji jest głównym podmiotem, który jest uwzględniany przy ustalaniu celów polityki arktycznej Rosji. Rdzenna ludność ma być bowiem głównym beneficjentem ekonomicznej aktywności w Syberii i Arktyce. Dodają oni również, że wywiązywanie się z socjalnych zobowiązań oraz zapewnianie stabilności na rzecz ludności tubylczej są najczęstszymi, powtarzającymi się motywami w rosyjskich dokumentach strategicznych, które ustalają ramy arktycznej ekspansji (NATO STRATCOM COE, 2018). Natomiast według Adama Stępnia sytuacja ludów rdzennych w Rosji na tle innych państw leżących pod kołem podbiegunowym jest najtrudniejsza i najbardziej skomplikowana. Chociaż zaobserwowano znaczącą poprawę pozycji tychże grup etnicznych, nadal powinno się zintensyfikować wysiłki na rzecz poprawy bezpieczeństwa społecznego (Stępień, 2013, s. 376).

Przechodząc do określenia ram polityki społecznej Federacji Rosyjskiej względem ludności autochtonicznej należy przede wszystkich przytoczyć dokumenty strategiczne, które zostały niedawno opublikowane przez rząd. Pierwszym ważnym dokumentem będzie Polityka Arktyczna Federacji Rosyjskiej aż po 2020 rok, która za cel stawia poprawę jakości życia i warunków socjalnych ludności autochtonicznej. W dodatku, określa ramy polityki edukacyjnej dla dzieci autochtonów, które w zamyśle miałyby się zrównać pod względem wykształcenia z rówieśnikami z innych regionów Rosji. Niwelacja tak szerokich różnic miałaby się dokonać dzięki przystosowywaniu dzieci rdzennej ludności do życia w świecie zdominowanym przez Internet, który powoli dociera do najodleglejszych rejonów Syberii. Oprócz aspektów edukacyjnych, nadrzędny program Federacji Rosyjskiej kładzie szczególny nacisk na pielęgnowanie naturalnego środowiska, które jest domem dla licznych grup etnicznych. Przyczyną takiego poszanowania dla natury ze strony władz Rosji może być chęć odkupienia win za wieloletnie karczowanie ziem, a w rezultacie degradowanie środowiska naturalnego.

Następstwem będzie zagwarantowanie tubylcom, że będą mogli pozostać w swoich rodzimych stronach i bez ograniczeń polować na zwierzynę, co bezsprzecznie znacząco podniesie poziom bezpieczeństwa społecznego. Poza kwestiami naturalnymi, ten pryncypialny dokument regulujący politykę arktyczną zaznacza, że w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa społecznego rodzimych mieszkańców należy dać im sposobność do kultywowania tradycji, kultury oraz mówienia w ojczystych językach, które powoli wymierają. Jest to o tyle istotne, gdyż na bezpieczeństwo społeczne nie składają się wyłącznie aspekty socjalne, lecz również kwestie tożsamościowe, które utrzymują więzi w społeczności lokalnej. Sama piramida Maslowa podkreśla znaczenie takich potrzeb, jak samorealizacja czy przynależność. Jedną z metod, która miałaby umożliwić tubylcom kultywowanie tradycji, jest otwieranie ośrodków z inicjatywy koncernów naftowych, których zadania zostaną przedstawione w dalszej części artykułu (http://www.arctis-search.com/Russian+Federation+Policy+for+the+Arctic+to+2020).

Poza dokumentami strategicznymi, które formułują zalecenia ukierunkowane na poprawę jakości życia autochtonów Syberii, powstają stowarzyszenia na rzecz syberyjskich grup etnicznych. Do jednych z nich można zaliczyć Rosyjskie Stowarzyszenie Rdzennych Ludów Północy (RAIPON), które jest organizacją publiczną, mającą na celu ochronę praw człowieka i prezentowanie interesów rdzennych mieszkańców Syberii (http://raipon.info/). Do kolejnych ważnych założeń statutowych tego stowarzyszenia można zaliczyć rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, środowiskowych oraz kulturalnych. W rezultacie ich prace skupiają się głównie na zabieganiu o prawa nad ochroną rdzennych siedlisk i tradycyjnego modelu życia, a także kontroli samorządów lokalnych. Istotnym aspektem funkcjonowania tejże organizacji jest przynależność do Rady Arktycznej, która skupia podobne ugrupowania z państw północnych. Dzięki przynależności do tej regionalnej organizacji, rdzenne ludy z Rosji mogą wygłaszać swoje postulaty na większym forum niż tylko krajowym (Stępień, 2013, s. 378). Ostatnio priorytetowym celem stowarzyszenia, wraz z innymi organizacjami, instytutami oraz instytucjami rządowymi, było podniesienie jakości bezpłatnej edukacji przedszkolnej, którą są objęte dzieci z rdzennych plemion arktycznych.

W kontekście współczesnej globalizacji, która powoli dociera do najdalszych zakątków naszej planety, uwydatniają się dogłębne różnice pomiędzy społecznościami. Jedną z różnic jest poziom edukacji świadczonej dla dzieci rdzennej ludności syberyjskiej w stosunku do poziomu edukacji, świadczonej dla ich rówieśników z Moskwy czy innych dużych miast Rosji. Zauważalne jest, że oświata szkolna z najodleglejszych regionów rosyjskich ma ograniczony dostęp do kluczowych serwisów edukacyjnych z powodu odległości, które spowalniają przepływ Internetu. Kolejną, według informacji podawanej przez to stowarzyszenie, niedogodnością dla dzieci, które w przyszłości chciałyby kontynuować naukę, jest brak miejscowego szkolnictwa wyższego. Stając przed takim zacofaniem oświatowym młodzież z rdzennych siedlisk jest zmuszana do emigracji. Prowadzi to w rezultacie do wymierania języków i odżegnywania się od własnej kultury. W celu redukcji różnic pomiędzy poziomami edukacji w europejskiej Rosji i arktycznej części tego kraju opublikowano dokument, w którym zaproponowano praktyki oświatowe dla przedszkoli (Arctic Children. Preschool education and smooth transition to school, Arctic Council, 2017). Do wyjściowych założeń tego programu można zaliczyć nakaz przeprowadzania specjalnych szkoleń dla pedagogów szkolnych z zakresu znajomości kultury rdzennych ludności, aby mogli łatwiej docierać do dzieci, a także udoskonalanie metod kształcenia. Innym postulatem jest tworzenie mobilnych przedszkoli dla dzieci z koczowniczych plemion, a także ocenianie kosztów

przedsięwzięć i wymiana informacji pomiędzy organizacjami zrzeszającymi przedstawicieli reprezentujących rdzenne plemiona. W praktyce odnotowano mierzalne efekty poprawy poziomu nauczania w licznych regionach. W regionie Krasnojarskim powstały platformy innowacyjne, które opracowują dwujęzyczne metody uczenia się dla dzieci w wieku przedszkolnym, aby w przyszłości miały łatwiejszą możliwość do zasymilowania się z rosyjskim społeczeństwem. Na wyższym szczeblu edukacyjnym powstały trzy nomadyczne szkoły podstawowe z nastawieniem na nauczanie dwujęzyczne, które jest możliwe dzięki powołanemu Centrum Rozwoju Edukacji Narodów Północy. Głównym celem powstania tej jednostki było doszkalanie nauczycieli w zakresie językowym i kulturowym. Ciekawą metodą realizacji programu było stworzenie spotkań Gniazd Językowych, podczas których wykładany jest on w ojczystych językach. W regionie Murmańskim, który jest zamieszkiwany przez lud Samów, organizowane są zajęcia dla dzieci w Muzeum Historii, Kultury i Życia w Kola Saami. Dzięki takiemu rozwiązaniu, dzieci znacznie łatwiej przyswajają rdzenną tradycję, zwyczaje a także język. Bogatym dorobkiem edukacyjnym może pochwalić się również Republika Jakucka, a mianowicie najnowocześniejszym modelem edukacji koczowniczej. Jako dowód swoich racji przytacza projekt Nomadczynej Szkoły Jakuckiej Republiki, który jest dedykowany nie tylko nomadycznym dzieciom z rodzin, które zajmują się hodowlą reniferów, lecz także dzieciom niepełnosprawnym. Nowością okazała się możliwość nauczania przez prywatne podmioty edukacyjne z federalną licencją. Pozytywnym wynikiem przeprowadzonych reform jest wzrost przyrostu naturalnego wśród rdzennych hodowców reniferów oraz pojawienie się prywatnych inwestorów, którzy budują nowe placówki edukacyjne. Z kolei władze regionu autonomicznego Chanty-Mansia wzbogaciły program koczowniczych przedszkoli o wystawy zdjęć z odległych czasów, na których mogą znajdować się przodkowie przedszkolaków. Co więcej, w oparciu o projekt Gniazda językowego opracowano programy dla różnych grup wiekowych. Interesujący pomysł zaproponowały władze regionu autonomicznego Czukotki, które zarządziły przeprowadzanie olimpiad językowych dla dzieci w wieku przedszkolnym. Ponadto ten autonomiczny kraj może pochwalić się licznymi strategiami edukacyjnym zaprogramowanymi na 2025 rok (Arctic Children. Preschool education and smooth transition to school, Arctic Council, 2017).

Zostając jeszcze przy przykładach pomocy ze strony rządowych instytucji, latem 2017 rząd Rosji uchwalił kluczowy program, który znacząco podniósł poziom bezpieczeństwa społecznego rodowitych mieszkańców Arktyki. Celem programu gospodarki cyfrowej będzie ulepszenie technik telekomunikacyjnych dla mieszkańców odległych wiosek w Jamalsko-Nienieckim Okręgu Autonomicznym, a także opieki zdrowotnej i edukacji. Władza federalna zdecydowała o pierwszorzędnym uwzględnieniu w programie zagadnień telekomunikacyjnych, gdyż rodziny, które prowadzą koczowniczy tryb życia, najczęściej nie posiadają odpowiednich źródeł łączności, które mogłyby być użyte w sytuacjach kryzysowych. Jako, iż ponad 5500 rodzin nie ma możliwości, aby połączyć się np. ze służbami ratowniczymi, zdecydowano o podarowaniu telefonów satelitarnych z wbudowanym nadajnikiem GPS oraz przyciskiem SOS. Pomimo wzmożonych starań, nadal na brak telefonów ciągle skarży się ponad tysiąc rodzin. Jednakże w ciągu najbliższych kilku lat braki powinny zostać znacząco zredukowane. Drugim zadaniem wynikającym z programu było połączenie kablami światłowodowymi najważniejszych osad wiejskich, takich jak Krasnosielkup oraz Tazowskij. Budowa infrastruktury internetowej, która została sfinalizowana w zeszłym roku, oferuje transmisję danych w technologii 5G oraz sieć Wi-Fi, co umożliwi mieszkańcom Arktyki znaczny rozwój. Według rosyjskiego urzędu ds. statystyki każdy dom w okręgu Jamalskim

posiada dostęp do szybkiego Internetu, przy relatywnie niskich cenach (http://tass.com/economy/1023307).

Kolejnym udogodnieniem dla rodowitych mieszkańców ze strony władz Rosji jest rozwój kolei w przytaczanym już regionie Jamalsko-Nienieckim. Budowa nowej liczącej 686 kilometrów linii kolejowej, która rozpocznie się w bieżącym roku będzie oznaczać połączenie wiosek znad rzeki Ob z większymi miastami, co w rezultacie umożliwi większy dostęp do lekarzy, sklepów oraz szkół (http://tass.com/economy/1017440).

Przeszło rok temu Rosyjska Agencja Prasowa (TASS) informowała, iż naukowcy z Północnego Uniwersytetu Federalnego im. Łomonosowa, który jest jedyną wyższą placówką oświatową pod kołem biegunowym, będą badać populację z Jamalsko-Nienieckiego Okręgu Autonomicznego oraz okoliczną florę i faunę. Diagnoza na temat stanu zdrowia rdzennych mieszkańców zostanie wystawiona w wyniku przeprowadzonej analizy składu krwi, paznokci oraz włosów. Naukowcy zdecydowali o zbadaniu tychże części ciała, aby wykazać, czy nie zawierają drobin metali ciężkich, które mogą się uwalniać z okolicznych ośrodków wydobywczych. Taki zabieg ma na celu udowodnienie, że rodowita ludność Arktyki jest otoczona szczególną troską przez władzę federalną, która reklamuje swoje poczynania za pomocą białego wywiadu (http://tass.com/society/993032).

Istotną kwestią, która oddziałuje na bezpieczeństwo społeczne arktycznej ludności jest ochrona przyrody. Dla autochtonów zamieszkujących Arktykę, środowisko naturalne jest kluczową częścią ich życia, gdyż stanowi podstawowe źródło utrzymania i przeżycia. Przede wszystkim, na rozległych terytoriach, autochtoni wypasają liczne stada reniferów, które są podstawowym źródłem dochodu dla wielu rodzin. W przypadku, gdy ziemie zostaną skażone odpadkami z koncernów wydobywających surowce naturalne, wiele rodzin zostanie zmuszonych do porzucenia tradycyjnego modelu życia. I tak, władze federalne zdecydowały o przekazaniu ponad miliarda dolarów na rozwiązywanie problemów ekologicznych, m.in. w Norsilsku (http://tass.com/economy/1009935).

Spójnym podsumowaniem rządowego zaangażowania w podniesienie poziomu bezpieczeństwa społecznego tubylczej ludności Arktyki jest wykaz inwestycji, które oscylują na ponad pięć miliardów dolarów. Można również przyjąć, iż władze centralne Rosji pragną, aby autochtoni pozostali przy tradycyjnym modelu życia przy wsparciu rządu federalnego, który zapewni im opiekę socjalną (Bederson, 2016, s. 112-140).

Z drugiej strony, zachodnie media kształtują inny obraz współpracy pomiędzy rządem rosyjskim a autochtonicznymi grupami. Jak się bowiem okazuje, władza centralna nie uwzględnia wszystkich postulatów zgłaszanych przez autonomiczne grupy zamieszkujące Syberię i Arktykę, pogłębiając przy tym niechęć rdzennych tubylców do cywilizowanego świata. Okazuje się również, że według International Work Group for Indigenous Affairs, zajmującej się sprawami grup etnicznych, zaobserwowano w ostatnich latach oziębienie relacji pomiędzy rządem rosyjskim a władzami autonomicznymi. Ta międzynarodowa agenda podkreśla, że regulacje prawne zapewniające autonomiczność grup autochtonicznych osłabły na rzecz wzmocnienia uprawnień koncernów wydobywczych, które wbrew rosyjskiej propagandzie niszczą środowisko naturalne, redukując przy tym obszary ziemi do wypasania reniferów (https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/04/11/the-delicate-subject-in-northern-russia-of-indigenous-rights-2).

Natomiast przytaczana organizacja RAIPON okazuje się być tzw. kością niezgody. Na skutek protestów organizowanych na rzecz afirmowania autonomiczności rdzennej ludności Syberii, rząd Rosji zdecydował o zawieszeniu działalności RAIPON w 2012 roku. Działanie spotkało się ze sprzeciwem ze strony Rady Arktycznej, która nawoływała do natychmiastowego

wznowienia działalności tejże organizacji. Niedługo po przywróceniu uprawnień, prezydentem RAIPON został Grigory Ledkov, który jest zaufanym działaczem z partii Władimira Putina. Tak więc, jego wygrana mogła zapewnić instytucjom centralnym Rosji wgląd w działalność autonomicznych grup Syberii, a także wpływ na formułowanie postulatów (https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/04/11/the-delicate-subject-in-northern-russia-of-indigenous-rights-2). Zmiana okazała się niekorzystna, gdyż nowy prezydent opowiada się za dyplomatycznymi metodami osiągania celów, które nie mogą się mierzyć z twardym sposobem rządzenia Władimira Putina. W obecnej sytuacji grupy autonomiczne Syberii i Arktyki mogą liczyć wyłącznie na dobre zamiary Władimira Putina, który ma kontrolę nawet nad niewielkimi organizacjami zajmującymi się afirmacją praw autochtonów.

Edukacja dzieci z autochtonicznych rodzin również nie napawa optymizmem na przyszłość. Młodzież rozdarta pomiędzy tradycyjnym stylem życia a nadciągającą cywilizacją popada w depresję, która prowadzi nawet do samobójstw. Wartą przytoczenia jest historia nastolatka, który opuściwszy szkołę nomadyczną, powrócił do swojej rodzimej wioski, gdzie popadł w depresję, a następnie w alkoholizm. Co ciekawe, problem dotyczy również dorosłych, którzy w wyniku nieradzenia sobie z nadchodzącą cywilizacją, popadają w alkoholizm. Jak się okazuje, postępująca globalizacja może rodzić problemy natury psychicznej u ludzi, którzy preferują tradycyjny model życia (https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/04/11/the-delicate-subject-in-northern-russia-of-indigenous-rights-2).

Kolejnym zagadnieniem godzącym w tradycyjny model życia autochtonów jest tworzenie rezerwatów w Arktyce i Syberii. Obszary chronione mogą wprowadzać zamęt dezinformacyjny, gdyż zamiast poprawiania jakości życia autochtonicznej ludności, w istocie umożliwiają wytyczanie nowych rurociągów gazowych oraz szlaków handlowych, które zanieczyszczają środowisko. Innym zjawiskiem uderzającym w politykę arktyczną Rosji jest powstawanie luksusowych kurortów turystycznych, a nawet stoków narciarskich, które zaburzają spokojne życie autochtonów. Nawiedzani przez turystów, zmuszani są do opuszczania swoich wiosek w poszukiwaniu siedlisk, które są oddalone od turystycznego zgiełku (https://www.newsdeeply.com/arctic/community/2017/05/08/what-to-expect-from-finlands-arctic-council-leadership).

Bazując na przytoczonych niezależnych doniesieniach medialnych, które podkreślają rolę postępującego globalnego ocieplenia oraz intensyfikację kontaktów gospodarczych z Chinami, można przyjąć, że Rosja nie ograniczy tworzenia rezerwatów. Spychając ludność autochtoniczną w regiony niekolidujące z gazociągami oraz szlakami handlowymi, Rosja zapewnia sobie dogodne warunki do tworzenia uprzemysłowionych obszarów na Syberii.

Kształtowanie bezpieczeństwa społecznego rdzennych mieszkańców Arktyki przez koncerny wydobywcze

Z uwagi na fakt, że na terenach Syberii, jak i Arktyki, odnotowuje się wzmożoną aktywność prywatnych, jak i państwowych koncernów wydobywczych, należy zastanowić się, czy pełnią one jakąkolwiek rolę w formowaniu bezpieczeństwa społecznego. Okazuje się, że tak bogate przedsiębiorstwa jak Rosneft i Gazprom wiodą prym w świadczeniu programów socjalnych na rzecz ludności tubylczej. Instytucje państwowe wykazują wszelkie starania na rzecz zwiększania jakości życia autochtonów, lecz potężne koncerny wydobywcze posiadają znacznie większe fundusze.

Przede wszystkim zostanie omówiony wkład Rosneftu w podnoszenie poziomu bezpieczeństwa autochtonicznej ludności Arktyki. Pomocny okaże się raport za rok 2017, który został wydany przez omawianą firmę. Zawiera on ramy polityki społecznej oraz przykłady, kiedy

przedsiębiorstwo udzieliło wsparcia. Rosneft podkreśla w raporcie swoją pryncypialną rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa społecznego ludności autochtonicznej poprzez świadczenie opieki zdrowotnej, edukacji oraz organizację wydarzeń sportowych. W raporcie zostało silnie zaakcentowane, iż wspieranie rodowitych mieszkańców północnej Rosji jest jednym z głównych charytatywnych obszarów działalności Rosneftu. Od wielu lat ta prężnie rozwijająca się firma przeznacza ogromne sumy na rozwój ekonomiczny autochtonów, co znajduje odzwierciedlenie w podarowywaniu sprzętu, który jest pomocny w codziennych pracach rodzimych mieszkańców Syberii. Ponadto, Rosneft sponsoruje remontowanie budynków mieszkalnych, miejsc użyteczności publicznej, a także infrastruktury drogowej. Następnym ważnym obszarem zainteresowania Rosneftu w kwestii bezpieczeństwa społecznego ludności lokalnej jest podtrzymywanie unikalnej kultury i tradycyjnego stylu życia autochtonów. Takie postępowanie zasługuje na pochwałę, gdyż daje możliwość życia w zgodzie z własnymi przekonaniami religijnymi. Według raportu pomoc dobroczynna została w pierwszej kolejności skierowana do miasta Tiumeń, które otrzymało dotację na rzecz rozwoju polityki społecznej. W drugiej kolejności darowizny zostały przekazane do Unii Autochtonicznych Społeczności z Krasnojarskiego Regionu, której głównym obszarem działalności jest wspieranie tradycyjnego modelu zarobku rdzennej ludności. Oznacza, to ochronę obszarów, na których są wypasane renifery. Następnie uwaga Rosneftu została zogniskowana na Ewenkijskim Okręgu Autonomicznym, który otrzymał fundusze celem rozwijania przemysłu budowlanego i wspierania hodowców reniferów. Dzięki funduszom będą mogli zatrudniać nowych pracowników, kupować środki transportu, a także dokształcać się z zakresu zootechniki. W dalszej kolejności strumień funduszy został skierowany do Federalnego Uniwersytetu Syberyjskiego, który przeznaczy darowiznę na badania nad reniferami hodowanymi przez lokalnych właścicieli. Kolejno, środki zostały podarowane Unii Pomocowej na rzecz autochtonicznej ludności w Irkucku, która wspiera lokalnych hodowców reniferów. Dużą pomoc ze strony Rosneftu otrzymał także Region purski, który dzięki darowiznom zakupił odpowiedni sprzęt, łodzie, paliwo oraz inne niezbędne przedmioty, które są wykorzystywane przez lokalnych rybaków. Otrzymując tak liczne udogodnienia, lokalni rybacy, pozostali przy swoich tradycyjnych sposobach zarabiania pieniędzy, lecz z użyciem nowoczesnego sprzętu. Rosneft może liczyć na wdzięczność ze strony Dystryktu krasnosielkupego, który sfinansował programy socjalne dla autochtonicznej ludności przy użyciu środków z tejże firmy (Rosneft Sustainability Report, Rosneft 2017).

Podsumowując dokonania Rosneftu na rzecz poprawiania jakości życia autochtonów północnej Rosji, wystarczy podać, że w 2017 roku ta firma przeznaczyła na ten cel czterdzieści trzy miliony rubli. Z tego ponad dziewięć milionów rubli zostało przeznaczonych na utrwalanie tradycyjnego stylu życia (Rosneft Sustainability Report, Rosneft 2017).

Następnie zostanie omówiona działalność Gazpromu na rzecz bezpieczeństwa społecznego lokalnych mieszkańców Syberii i Arktyki na podstawie ich raportu na rok 2016 i 2017. Według raportu Gazprom za cel stawia sobie przede wszystkim rozwijanie dwustronnych relacji z organizacjami zrzeszającymi lokalnych mieszkańców Syberii. Zacieśnianie relacji pomiędzy koncernem a lokalnym społeczeństwem ma prowadzić do rozwiązywania problemów w zakresie spraw socjalnych, kulturowych i ekologicznych. W swych dokumentach statutowych Gazprom podkreśla odpowiedzialność za przyszłość grup etnicznych z północnej Rosji, które osiedliły się w sąsiedztwie baz wydobywczych. W szczególności ta potężna firma oferuje szeroki wachlarz inicjatyw, które mają na celu ochronę tożsamości etnicznej, dziedzictwa kulturowego i tradycyjnego modelu życia. W praktyce kierownictwo Gazpromu spotyka się z lokalnymi samorządowcami, w celu ustalenia najważniejszych potrzeb społeczności lokalnej w zakresie polityki społecznej, kulturowej jak i ekologicznej. Następnie opracowywany jest program pomocy socjalnej, który uwzględnia najistotniejsze potrzeby. Ponadto, lokalni samorządowcy podpowiadają grupom od-

powiedzialnym za budownictwo, jak ma przebiegać tor gazociągów, aby nie przeszkadzał reniferom w migracji, czy też przemieszczaniu się ludzi. Jest to o tyle pryncypialna kwestia, gdyż większość ludzi zamieszkujących północną Rosję utrzymuje się właśnie z hodowli reniferów (Gazprom Sustainability Report, Gazprom, 2016).

Gazprom zaadoptował również plan, który uwzględnia rekompensatę autochtonom za szkody poniesione w wyniku wydobywania surowców naturalnych. W ramach zadośćuczynienia Gazprom zawiera umowy z głowami rodzin, które określają zakres świadczeń socjalnych czy też innych form pomocy. Ponadto Gazprom udziela wsparcia rolnikom, których ziemie znajdują się w sąsiedztwie terenów eksplorowanych przez tę firmę naftową. W ramach rekompensaty rolnikom są oferowane materiały budowlane, sprzęt rolniczy i paliwo. Ponadto, w przypadku wystąpienia incydentu zagrażającemu lokalnemu społeczeństwu Gazprom oferuje darmową pomoc medyczną oraz inne potrzebne świadczenia, które zminimalizują poniesione obrażenia. Uogólniając, Gazprom w 2016 roku zawarł ponad dwieście personalnych umów w ramach opieki socjalnej (Gazprom Sustainability Report, Gazprom, 2016).

Co jest szczególnie ważne, Gazprom kładzie nacisk na wspieranie dzieci ze społeczności rdzennych. W związku z tym zostały ufundowane specjalne szkoły dla dzieci z koczowniczych rodzin zajmujących się hodowlą reniferów w Chanty-Mansyjskim Okręgu Autonomicznym. Skoro szkoła jest przystosowana dla dzieci ze szczególnych rodzin, to program nauczania obejmuje takie przedmioty, jak polowanie, łowienie ryb, opieka nad zwierzętami i podstawy weterynarii. Oprócz zajęć ukierunkowanych na przyszłą działalność, dzieci uczęszczają również na zajęcia z matematyki oraz informatyki, aby mogły łatwiej poruszać się we współczesnym świecie (Gazprom Sustainability Report, Gazprom, 2016).

Równocześnie do prac koncernów wydobywczych, kompanie żeglugowe w ostatnim czasie także zwiększyły aktywność na Morzu Arktycznym, dokując na wyspach zamieszkałych przez autochtoniczne grupy (Kubiak, 2013). Ich działalność również może znacząco wpływać na bezpieczeństwo społeczne tychże ludów, gdyż naruszając obszary połowu ryb, uszczuplają ich liczebność. Pozbawieni podstawowego źródła wyżywienia, autochtoni są zmuszeni do migracji.

Podsumowując wkład koncernów naftowych w podnoszenie poziomu bezpieczeństwa społecznego lokalnych mieszkańców północnej Rosji, należy podkreślić ich holistyczne podejście do bezpieczeństwa społecznego. Rozpatrują oni bowiem ten sektor bezpieczeństwa jako składową potrzeb kulturowych, socjalnych oraz tożsamościowych. Na uwagę zasługuje również ich szczodrość w zapomogach finansowych.

Jednakże, najważniejszym motywem działań podnoszących poziom bezpieczeństwa społecznego autochtonów jest próba ocieplenia wizerunku na arenie międzynarodowej. Po drugie, koncerny wydobywcze prowadzą działania na rzecz podniesienia jakości życia autochtonów, gdyż wypełniają zalecenia rządu federalnego Rosji, który nadzoruje ich działalność. Ponadto, wartym odnotowania jest fakt, iż rosyjskie koncerny wydobywcze bardzo często bagatelizują zastrzeżenia, zgłaszane przez ludność autochtoniczną w sprawie wytyczania nowych tras gazociągów. Okazuje się bowiem, że przebiegają one przez tereny, na których wypasane są renifery, co godzi bezpośrednio w hodowców tych zwierząt.

Rola autochtonicznej ludności Rosji w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego Rosji

Doceniając starania Rosji i koncernów wydobywczych na rzecz poprawy jakości życia autochtonów, należy zastanowić się, czy działania humanitarne wymienione w poprzednich częściach artykułu wpływają na bezpieczeństwo narodowe największego państwa świata. Oka-

zuje się, że zachodzi taka relacja, która jest determinowana przede wszystkim przez globalne ocieplenie, ale i również przez rosnącą potęgę Chin.

Po pierwsze, wytyczając rezerwaty dla autochtonicznej ludności, Rosja toruje drogę nowemu chińskiemu jedwabnemu szlakowi, który na skutek ocieplenia klimatu może zostać poprowadzony przez dzisiejszą tundrę, niegdyś niedostępną dla transportu (https://www.newsdeeply.com/arctic/community/2017/06/30/china-loops-the-arctic-into-its-belt-and-road-vision). Dla Rosji inicjatywa zacieśniająca kontakty gospodarcze z Chinami może okazać się wybawieniem w związku z sankcjami gospodarczymi nałożonymi na to państwo. Według prognoz Krzysztofa Kubiaka Chiny będą pogłębiać strategiczne powiązania z Rosją, gdyż oprócz wytyczania nowych arterii żeglugowych, potrzebują nowych źródeł surowców energetycznych (Kubiak, 2013, s. 55). Ponadto, budowa terminali przeładunkowych na Syberii będzie generowała nowe miejsca pracy zarówno dla autochtonów, jak i dla Rosjan, przybywających z europejskiej części państwa, którzy borykają się z bezrobociem.

Po drugie, Morze Arktyczne również powinno okazać się ważnym szlakiem handlowym dla Chin. Przenosząc autochtonów z niedostępnych północnych wysp, np. z powodu agresywnych niedźwiedzi polarnych nawiedzających małe miasteczka, Rosja może zapewnić sobie swobodę w budowie portów, które będą obsługiwać chińskie statki. Dla państwa środka jest to o tyle ważna kwestia, gdyż w wyniku przegranych procesów w międzynarodowych trybunałach, a także zajmowania wysp, zainicjowała napięcia pomiędzy państwami skupionymi nad Morzem Południowochińskim, które mogą finalnie przerodzić się w wojnę. Utraciwszy południową drogę morską na zachód, Chiny będą zmuszone do wytyczania nowych kierunków morskich szlaków handlowych. Tak więc, nowa trasa do Europy, Afryki oraz Ameryki może zostać wytyczona przez Morze Arktyczne, które powoli staje się bardziej dostępne dla zwykłych statków, dzięki przyspieszającemu ociepleniu.

Po trzecie, rejony północnej Rosji są idealnym poligonem treningowym dla wojska, które stacjonuje nie tylko w celu odstraszania potencjalnych agresorów, lecz ma również za zadanie udzielać wsparcia autochtonom w sytuacjach kryzysowych (https://theconversation.com/why-the-new-arctic-cold-war-is-a-dangerous-myth-108274). We wcześniejszych okresach ludność tubylcza w przypadku wystąpienia potężnych katastrof naturalnych nie mogła liczyć na pomoc ze strony wojska ze względu na zbyt odległe rozlokowanie jednostek wojskowych. Obecnie syberyjscy autochtoni mogą liczyć na pomoc wojska, które dzięki regularnym ćwiczeniom zachowuje gotowość operacyjną, co niewątpliwie podnosi bezpieczeństwo narodowe Rosji.

Po czwarte, Rosja zyskuje na uznaniu międzynarodowym dzięki wspieraniu ludności autochtonicznej. Można odnieść wrażenie, że po pacyfikowaniu opozycji oraz przeprowadzaniu egzekucji na byłych oficerach wywiadu, Rosja pragnie ocieplić swój wizerunek poprzez wspieranie rdzennej ludności, jednakże zachodnie media nadal przytaczają informacje dotyczące niegodziwych działań Rosjan. Poprawa wizerunku na arenie międzynarodowej dotyczy przede wszystkim rezerwatów dla autochtonów, ulokowanych w malowniczych zakątkach Syberii, mogących okazać się atrakcją turystyczną dla zagranicznych gości, którzy po odwiedzinach będą wyrażać pozytywne opinie o rosyjskich reformach, przeprowadzanych na terenach arktycznych (https://www.arctictoday.com/russia-lays-out-plans-to-boost-arctic-tourism/).

Podsumowując, jednym z największych wyzwań dla Federacji Rosyjskiej jest wykorzystanie potencjalnych zasobów naturalnych i położenia geograficznego Arktyki w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego (Tarnowski, 2013 s. 456). Dodając do tego liczne grupy autochtoniczne zamieszkujące ten region, Rosja musi brać je pod uwagę podczas nawiązywania współ-

pracy z Chinami, czy też wydobywając surowce energetyczne z obszarów zamieszkanych. Z podanych w artykule informacji wynika, że rosyjskie władze federalne dokładają wszelkich starań, aby zwiększyć poziom bezpieczeństwa społecznego autochtonicznej ludności, jednakże anglojęzyczne media donoszą o negatywnych skutkach tego zaangażowania, jak i nieuczciwych praktykach koncernów wydobywczych. Jest też wielce prawdopodobne, że chińska ekspansja w rejonie północnej Rosji może negatywnie wpłynąć na bezpieczeństwo społeczne autochtonicznej ludności, co można zakładać bazując na podobnych działaniach dokonywanych w Afryce przez Państwo Środka.

Zakończenie

Z całą stanowczością można stwierdzić, iż rząd Rosji oraz firmy wydobywcze kształtują bezpieczeństwo społeczne autochtonicznej ludności. Jednakże, jak podkreślają amerykańskie media, rząd Rosji nie uwzględnia wszystkich postulatów, zgłaszanych przez organizacje, zrzeszające rdzennych mieszkańców Arktyki. Ponadto, chociaż odnotowywane jest pozytywne zaangażowanie rosyjskich firm wydobywczych w podnoszenie poziomu bezpieczeństwa społecznego autochtonów, to zauważalne jest również zatruwanie środowiska naturalnego oraz przymusowa relokacja mieszkańców przez Rosneft i Gazprom. Tak więc, należy sceptycznie podchodzić do doniesień rosyjskich mediów oraz dokumentów firm wydobywczych.

Bibliografia

1. Allan, I., *Arctic narratives and political values.* NATO STRATCOM COE. (2018).
2. *Arctic Children. Preschool educational practices.* Arctic Council, RAIPON. (2017).
3. *Artkyczne dzieci.* RAIPON, http://raipon.info/kids/docs.php (dostęp: 17.01.19).
4. Bederson, V. (2016). *Российская Арктика в поисках интегральной идентичности.* Moskwa: Wydawnictwo НОВЫЙ ХРОНОГРАФ.
5. Bieleń, K. (2013). *Rosja w procesach globalizacji.* Warszawa: Wydawnictwo ASPRA-JR.
6. *China Loops the Arctic Into Its Belt and Road Vision.* NewsDeeply, https://www.newsdeeply.com/arctic/community/2017/06/30/china-loops-the-arctic-into-its-belt-and-road-vision (dostęp: 13.02.19).
7. *Economy.* The Arctic Institue, https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/ (dostęp: 17.01.19).
8. *Environment.* The Arctic Institute, https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/ (dostęp: 17.01.19).
9. *Gazprom Group's Sustainability report 2016.* Gazprom.
10. Janicki, W. (2013) *Rywalizacja w Arktyce: przesłanki polityczne czy gospdoarcze,* [w:] Łuszczak, M. (red.) *Arktyka na początku XXI wieku, Między współpracą a rywalizacją.* Lublin: Wydawnictwo UMCS.

11. Kaljur, L. *Why Russia's Indigenous People Are Wary of National Parks,* News Deeply, https://www.newsdeeply.com/arctic/community/2017/05/08/what-to-expect-from-finlands-arctic-council-leadership (dostęp: 14.02.19).
12. Kubiak, K. (2013). *Interesy i spory państw w Arktyce w pierwszych dekadach XXI wieku.* Warszawa: Wydawnictwo Trio.
13. *Krasnoyarsk, Norilsk ecology projects among national priorities.* TASS, http://tass.com/economy/1009935 (dostęp: 15.01.19).
14. Leszczyński, M., (2009). *Bezpieczeństwo społeczne a bezpieczeństwo państwa.* Kielce: Wydawnictwo Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego.
15. Lindsey, K. *Russia lays out plans to boost Arctic tourism.* Arctic Today, https://www.arctictoday.com/russia-lays-out-plans-to-boost-arctic-tourism/ (dostęp: 14.02.19).
16. *People*. The Arctic Institute, https://www.thearcticinstitute.org/countries/russia/ (dostęp: 17.01.19).
17. *Rosneft*. Sustainability Report 2017. Rosneft.
18. *Russia eyes building nuclear power plant in South Africa.* TASS, http://tass.com/economy/1014672 (dostęp: 13.02.19).
19. *Russian Federation Policy for the Arctic to 2020,* http://www.arctis-search.com/Russian+Federation+Policy+for+the+Arctic+to+2020 (dostęp: 17.01.19).
20. *Russian scientists to study health of Arctic indigenous peoples.* TASS, http://tass.com/society/993032 (dostęp: 15.01.19).
21. Stępień, A. (2013). *Rola ludów rdzennych w budowaniu Arktyki jako regionu politycznego,* [w:] Łuszczak, M. (red.) *Arktyka na początku XXI wieku, Między współpracą a rywalizacją.* Lublin: Wydawnictwo UMCS.
22. Tarnowski, M. (2013). *Problem Arktyki w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Rosji,* [w:] Łuszczak, M. (red.) *Arktyka na początku XXI wieku, Między współpracą a rywalizacją,* Lublin: Wydawnictwo UMCS.
23. Thompson, J. *The Delicate Subject in Northern Russia of Indigenous Rights,* News Deeply, https://www.newsdeeply.com/arctic/articles/2017/04/11/the-delicate-subject-in-northern-russia-of-indigenous-rights-2 (dostęp: 14.02.19).
24. *Tundra online: modern communication comes to Yamal villages.* TASS, http://tass.com/economy/1023307 (dostęp: 15.01.19).
25. *Why the new Arctic 'Cold War' is a dangerous myth.* The Conversation, https://theconversation.com/why-the-new-arctic-cold-war-is-a-dangerous-myth-108274 (dostęp: 14.02.19).
26. *Yamal's transport, social spheres to benefit from railway construction*. TASS, http://tass.com/economy/1017440 (dostęp: 15.01.19).
27. Zhdannikov, D. *Clash of the titans: Rosneft takes on Gazprom in gas markets* Reuters, https://www.reuters.com/article/us-russia-gas/clash-of-the-titans-rosneft-takes-on-gazprom-in-gas-markets-idUSKCN1IX4L8 (dostęp: 13.02.19).

Recenzja książki *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*

Kamil Gefert

Wojskowa Akademia Techniczna

Book review: International Security in the 21 Century

Przedmiotem niniejszej recenzji jest monografia wieloautorska pod redakcją prof. dr. hab. Ryszarda Zięby, kierownika Zakładu Historii i Teorii Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Ryszard Zięba może pochwalić się m.in. odbytymi stażami zagranicznymi w Waszyngtonie i Paryżu. Aktualnie jest ekspertem Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz członkiem kilku kapituł nagród naukowych i rad programowych periodyków.

Książka *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku* to przede wszystkim zbiór rozdziałów wielu autorów, których tematyka pokrywa się z głównym tytułem. Jako monografia wieloautorska, cechuje się nadzwyczaj dobrze przemyślaną strukturą. Każdy z rozdziałów i podrozdziałów stanowi logiczną i spójną całość, której układ jest nieprzypadkowy i uwidacznia konsekwentną od początku do końca koherentność. Monografia została podzielona trójstopniowo, czyli na trzy części, te natomiast na rozdziały oraz podrozdziały; każdy rozdział ma indywidualnego autora. Część pierwsza, zatytułowana „Zagadnienia ogólne", porusza kwestie związane z definiowaniem bezpieczeństwa oraz wyszczególnia trzy przedmiotowe obszary bezpieczeństwa (terroryzm, bezpieczeństwo teleinformatyczne oraz energetyczne). Na drugą część („Koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego") składają się rozdziały opisujące różne koncepcje bezpieczeństwa wybranych państw, a także dwóch organizacji międzynarodowych - NATO i UE. Część trzecia („Praktyka bezpieczeństwa międzynarodowego") dotyczy kształtowania bezpieczeństwa różnych rejonów świata w sensie konkretnych regionów ponadnarodowych. Wymieniane i opisywane są tutaj indywidualne zagrożenia, wyzwania, tendencje i działania państw wybranych regionów. Ostatni rozdział w trzeciej części porusza politykę bezpieczeństwa Polski, w szczególności w kontekście przynależności Polski do organizacji międzynarodowych i środowiska geopolitycznego, w jakim Polska obecnie się znajduje.

Bardzo pozytywną cechą książki, jak już wspomniano wyżej, jest jej dalece posunięta spójność, pomimo, iż jest to monografia wieloautorska. Odnosi się wrażenie, że tytuły rozdziałów zostały wcześniej szczegółowo nakreślone i wręcz narzucone autorom. W podobnych opracowaniach bardzo często ciąg rozdziałów nie posiada logicznej spójności i ciągłości. W tym natomiast przypadku zostało to przeprowadzone wzorowo, a cała monografia wydaje się być kompletnym monolitem. Warto też zaznaczyć, że sam trzyczęściowy układ monografii prowadzi czytelnika w sposób przemyślany. Począwszy od teorii bezpieczeństwa, poprzez przedmiotowe jego obszary, następnie wyszczególnione koncepcje państw i na końcu regionów świata. W tym miejscu można zastanowić się, czy nie lepszym pomy-

słem byłoby odwrócenie kolejności i zaserwowanie czytelnikowi w pierwszej kolejności zagadnień bezpieczeństwa związanych z większymi regionami świata, a następnie przejść do bardziej szczegółowych, czyli konkretnych państw. Na uwagę zasługuje także jednakowy kształt podrozdziałów, co do ich formy i pomysłu koncepcyjnego. Każdy z rozdziałów podzielony jest na podrozdziały, na końcu natomiast zawsze znajdą się konkluzje, pytania i zagadnienia kontrolne i bibliografia. Pod względem edytorskim cały tekst jest jednolicie przygotowany w każdym szczególe, tj.: czcionka, odstępy, wypunktowania, przypisy, itp. Na końcu monografii znalazło się miejsce na dość szczegółowe noty biograficzne o autorach oraz wzorcowo przygotowany indeks, który jest niezwykle pomocny podczas wyszukiwania w tekście kluczowych haseł. Z tego też względu, osoby wyszukujące konkretne treści i zagadnienia mogą w pierwszej kolejności sięgnąć właśnie do indeksu, który ukaże nie tylko występowanie w tekście słów kluczowych, ale także ich częstość i numery stron. Ponadto, zastosowany w monografii zwyczaj stawiania pytań i zagadnień kontrolnych po każdym rozdziale, dodatkowo podnosi komfort w wyszukiwaniu interesujących czytelnika informacji. Można uznać to za pewnego rodzaju skrót rozdziału, który w punktach ukazuje elementy zawarte w danej części monografii.

Analizując tekst pod względem merytorycznym należy pochwalić redakcję i autorów za jego wysoką jakość i wartość naukową. Jego podział na poszczególne wątki jest jednocześnie ciągiem zdarzeń, które stanowią jedną całość. Lektura warta jest polecenia nie tylko studentom i doktorantom, ale także pracownikom naukowym, którzy poszukują kompleksowo opracowanych tekstów dotyczących szeroko rozumianego bezpieczeństwa międzynarodowego. Jak zaznacza redaktor monografii, jest ona przeznaczona głównie dla studentów, jako podręcznik akademicki. Można z całą pewnością stwierdzić, że redakcja poważnie potraktowała przeznaczenie monografii, gdyż dokonano bardzo wielu zabiegów ułatwiających korzystanie z podręcznika. W połączeniu z merytorycznym przekazem treści i aktualnymi zagadnieniami bezpieczeństwa międzynarodowego, pozycja ta jest obowiązkową lekturą dla osób poszukujących kompleksowych informacji o bezpieczeństwie międzynarodowym.

Ryszard Zięba (red.)

Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku

Wydawnictwo Poltext

Warszawa 2018

Liczba stron: 516

ISBN: 978-83-7561-921-8

Sprawozdanie z I Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu: Współczesne oblicza bezpieczeństwa chemicznego, pt.: „Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym”

W dniu 1 lipca 2019 r. w Akademii Biznesu i Finansów Vistula przy ul. Stokłosy 3 w Warszawie rozpoczęła się I Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu: Współczesne oblicza bezpieczeństwa chemicznego, pt.: „Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym”. Organizatorami ww. konferencji była Grupa Uczelni Vistula oraz Międzynarodowe Centrum Bezpieczeństwa Chemicznego (ICCSS), we współpracy z partnerami krajowymi i międzynarodowymi. Głównymi celami konferencji były: podjęcie ważnych tematów dla umacniania bezpieczeństwa wewnętrznego państw i ich współpracy w zakresie redukcji zagrożeń związanych z rozwojem produkcji chemicznej i powszechnym dostępem do chemikaliów; przegląd potencjału i możliwości współpracy podmiotów i organizacji naukowych, rządowych, pozarządowych, itp. w zakresie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego; integracja przedstawicieli środowiska akademickiego, administracji państwowej i gospodarki w poszukiwaniu rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo środowiskowe i publiczne w kontekście używania substancji chemicznych; wsparcie międzynarodowej współpracy badawczej i naukowej na rzecz bezpieczeństwa chemicznego, ekologicznego, publicznego, cyberbezpieczeństwa i działalności przemysłowej.

Podczas oficjalnego otwarcia konferencji, wszystkich gości i uczestników powitał dr hab. Wawrzyniec Konarski, prof. AFiB, Rektor Akademii Finansów i Biznesu Vistula. Następnie, dr Zdzisław Rapacki, Kanclerz Akademii podkreślił m.in., że podejście do bezpieczeństwa chemicznego musi być złożone, kompleksowe, zintegrowane i innowacyjne, a samo bezpieczeństwo chemiczne jest ściśle powiązane z bezpieczeństwem ekologicznym, biologicznym i cybernetycznym. Podkreślił także konieczność współpracy różnych podmiotów, instytucji i państw w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w celu zapewnienia skutecznej ochrony przed zagrożeniami. Amb. Krzysztof Paturej podkreślił istotny wkład nauki w kształtowaniu bezpieczeństwa chemicznego i jego świadomości. Zauważył, że istotną zaletą konferencji jest zróżnicowane i bogate doświadczenie prelegentów z zakresu bezpieczeństwa chemicznego. Gości przywitał także Przewodniczący konferencji, dr hab. prof. Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach Włodzimierz Fehler.

Podczas pierwszej sesji plenarnej ze swoimi referatami wystąpiło pięciu prelegentów. Jako pierwszy, referat pt. *Istota i zakres bezpieczeństwa chemicznego* zaprezentował dr hab. prof. Włodzimierz Fehler. Przewodniczący konferencji przedstawił podział bezpieczeństwa ze względu na kryterium przedmiotowe i podmiotowe oraz zauważył brak wyszczególnie-

nia bezpieczeństwa chemicznego. Podał przyczyny ograniczonego eksponowania bezpieczeństwa chemicznego w teorii bezpieczeństwa, a są to m.in.: traktowanie problemów w sposób wysoce specjalistyczny, włączanie zakresu problematyki w strefę bezpieczeństwa ekologicznego i ekonomicznego, postrzeganie bezpieczeństwa chemicznego, jako specyficzną domenę bezpieczeństwa militarnego, słabe uświadamianie i upowszechnianie społeczeństwa o zagrożeniach chemicznych. Przedstawił także dostępne definicje bezpieczeństwa chemicznego, zauważył, że bezpieczeństwo chemiczne powinno odbywać się w ramach polityki bezpieczeństwa państwa, a także przedstawił reguły jej tworzenia (począwszy od wyboru i przyjęcia sposobu definiowania i interpretowania pojęcia „bezpieczeństwo chemiczne", a kończąc na ustaleniu zasad kontroli skuteczności wdrażania i efektywności polityki bezpieczeństwa chemicznego).

Amb. Krzysztof Paturej poruszył temat *Współczesne zagrożenia dla bezpieczeństwa chemicznego w ujęciu globalnym*. Zwrócił szczególną uwagę na globalne zarządzanie bezpieczeństwem chemicznym, które przyniesie rozwój i upowszechnienie standardów, najlepszych praktyk oraz wymianę doświadczeń. Globalny zasięg chemii wymaga globalnego kreowania bezpieczeństwa chemicznego i współpracy międzynarodowej, co istotnie sprzyjać będzie umacnianiu pokoju, ochronie zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, a także rozwojowi współpracy gospodarczej i ochronie środowiska. Ambasador zaznaczył, że konieczna jest gotowość do przestrzegania procedur i przepisów związanych z bezpieczeństwem chemicznym.

Wystąpienie dr. Zdzisława Rapackiego pt. *CHEMSS EDU R&D NETWORK - rozwój międzynarodowej sieci współpracy akademickiej i naukowej na rzecz bezpieczeństwa chemicznego* dotyczyło globalnego zapewniania bezpieczeństwa chemicznego poprzez rozwój specjalistycznej sieci, skupiającej ośrodki badawcze i akademickie, laboratoria i przemysł, a w tym także Akademię Finansów i Biznesu Vistula. Dr Zdzisław Rapacki podkreślił także, iż Uczelnia zamierza otworzyć nowe specjalizacje dla studentów, tj. cyberbezpieczeństwo oraz bezpieczeństwo chemiczne, zaznaczając także, iż dysponuje ona wybitną kadrą ekspertów, programami szkoleń i kursów, laboratoriami i planami działania, co pomoże zrealizować powyższe ambitne plany dydaktyczne.

W referacie pt. *Zarządzanie ryzykiem w dobie cyfryzacji procesów przemysłowych - od bezpieczeństwa papierowego do bezpieczeństwa cyfrowego*, Robert Jabłoński, reprezentant firmy Metegrity z Kanady, skupiał się na kwestii bezpieczeństwa związanego z petrochemią, przede wszystkim pod kątem jej cyfryzacji. Zaznaczył, że odpowiedni cyfrowy obraz infrastruktury rurociągowej wpływa pozytywnie na kształtowanie jej bezpieczeństwa.

Michał Witkowski, wiceprezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego wygłosił referat pt. *Wybrane aspekty bezpieczeństwa chemicznego w cywilnym transporcie lotniczym*. Poruszył on niezwykle istotną kwestię przewozu towarów chemicznych drogą powietrzną. Jak wspomniał, istotą bezpieczeństwa lotu pod tym względem jest nie tylko przestrzeganie procedur i przepisów, ale także samoświadomość pasażerów statków powietrznych. Zwrócił uwagę na szczególną rolę edukacji dla bezpieczeństwa wśród społeczeństwa, gdzie należy uświadamiać ludzi, iż m.in. wszelkiego rodzaju baterie elektryczne używane w telefonach, „powerbankach", laptopach, itp. są potencjalnym zagrożeniem pożarowym (co udowodniły niektóre katastrofy lotnicze). Pasażerowie powinni tego typu przedmioty umieszczać zawsze w bagażu podręcznym, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia niekontrolowanego pożaru na pokładzie samolotu.

Po przerwie obiadowej rozpoczęły się równolegle dwie sesje konferencyjne. Pierwszym prelegentem sesji I był prof. dr hab. Ireneusz Winnicki z Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie. Wygłosił referat na temat *Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń gazowych w swobodnej atmosferze*. Swoim wystąpieniem uświadomił słuchaczy, w jaki sposób rozprzestrzeniają się zanieczyszczenia gazowe ze źródła punktowego w skali globalnej, m.in. na wybranych historycznych przykładach, tj. wybuch elektrowni atomowej w Czarnobylu i erupcja wulkaniczna na Islandii w 2010 roku.

Jako kolejny wystąpił przedstawiciel Papieskiego Wydziału Teologicznego — Collegium Bobolanum w Warszawie, ks. dr Robert Wawer, z referatem nt. *Bezpieczeństwo chemiczne w perspektywie ekologii integralnej papieża Franciszka*. W swoim wystąpieniu przedstawił poglądy Kościoła Katolickiego o ekologii, w co wpisuje się bezpieczeństwo chemiczne, na podstawie encykliki papieża Franciszka pt. *Laudato si'*, ale także innych encyklik wcześniejszych papieży.

Dr Krzysztof Żyndul z Kancelarii Gospodarczej Krzysztof Żyndul i Wspólnicy przedstawił temat *Usytuowanie zarządzania bezpieczeństwem chemicznym w przedsiębiorstwie*. Przedmiotem wystąpienia były kwestie związane z ekonomizacją bezpieczeństwa chemicznego i ryzykiem w przedsiębiorstwie.

Kolejny referat pt. *Zagrożenia terrorystyczne z użyciem broni chemicznej* przedstawił gen. bryg. dr hab. inż. Tomasz Bąk z Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Zauważył, iż terroryzm jest jednym z największych zagrożeń XXI wieku. Ukazał liczbę zamachów terrorystycznych na przestrzeni ostatnich lat wraz z ilością ofiar. Tłumaczył też słuchaczom, dlaczego terroryści sięgają po nowe środki terrorystyczne, w tym po broń chemiczną (terroryzm chemiczny). W związku z tym można stwierdzić, iż terroryzm cały czas ewoluuje, a jednym z przejawów tej ewolucji jest używanie przez terrorystów bojowych środków trujących. Obecnie wysokie ryzyko zamachów terrorystycznych z użyciem środków chemicznych płynie ze strony tzw. państwa islamskiego.

Płk. dr Grzegorz Konopko przedstawił prezentację pt. *Środowisko bezpieczeństwa chemicznego w aspekcie wyzwań, szans i zagrożeń dla systemu bezpieczeństwa państwa*. Podkreślił istotną rolę państwa oraz odpowiednich instytucji w przeciwdziałaniu proliferacji broni chemicznej. Mówił m.in. o systemach: Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia oraz Wykrywania Skażeń.

Panel I został zamknięty wystąpieniem mgr. Waldemara Patureja pt. *Lokalna świadomość i odpowiedzialność w bezpieczeństwie chemicznym i ekologicznym*. Zauważył, że świadomość chemiczna wśród społeczeństwa jest na zbyt niskim poziomie. W celu kreowania bezpieczeństwa chemicznego i edukowania ludności należy m.in. dbać o zapewnianie wsparcia samorządów i podmiotów lokalnych w tym zakresie. Istotne jest także patrzenie na bezpieczeństwo chemiczne w sposób indywidualny, czyli dbanie o nie w gospodarstwach domowych.

W panelu II uczestniczyli prelegenci z następującymi tematami wystąpień: dr Anna Makuch, Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie - *Edukacja w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w Polsce i na świecie*; dr hab. Ireneusz T. Dziubek, prof. PWSZ, dr Bogumiła Pawlaczyk, PWSZ w Kaliszu - *Utylizacja i nielegalne składowanie odpadów chemicznych jako tykająca bomba ekologiczna*; mgr Joanna Śliwińska, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka J. Piłsudskiego w Warszawie - *Chemiczne zanieczyszczenia Bałtyku*; dr hab. Kinga Machowicz, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II - *Polityka tworzenia prawa w zakresie bezpieczeństwa chemicznego w Polsce*; dr Andrzej Kozak, Międzynarodowe

Centrum Bezpieczeństwa Chemicznego — *Cyberbezpieczeństwo – ochrona przed cyberatakami i niezawodność w przemyśle*.

Po krótkiej przerwie, Przewodniczący dr hab. prof. Włodzimierz Fehler podsumował konferencję „Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym". Podkreślił, iż osiągnięto założone cele konferencji i wraz z Ambasadorem Krzysztofem Paturejem wyraził nadzieję na kontynuowanie cyklu konferencji „Współczesne oblicza bezpieczeństwa chemicznego". Konferencję zakończyło wręczenie certyfikatów udziału wszystkim uczestnikom.

Poniżej zamieszczamy kilka fotografii z konferencji:

HOME
SEARCHING

Zarządzanie ryzykiem w dobie cyfryzacji procesów przemysłowych –
Robert Jabłoński
Karol Gęga
Współczesne oblicza bezpieczeństwa chemicznego
„Bezpieczeństwo chemiczne w wymiarze międzynarodowym i lokalnym"
metegrity
VISTULA
VISTULA

SAFETY FIRST
SAFETY FIRST
VISTULA

ambasador Krzysztof Paturej
Prezes ICCSS

CZASOPISMO NAUKOWE
SECURITY REVIEW

Instytut Analizy Ryzyka
Sp. z o. o.
ul. Sucharskiego 2
35-225 Rzeszów

Redaktor Naczelny:
Anna Kardasz
mail: annakardasz9@gmail.com

Redaktor Techniczny: Kamil Gefert

Sekretarz: Dorota Michalak

www.securityreview.pl